

Toplumcu Gerçekçi Bir Romana Temaları Açısından Genel Bir Bakış: Durgun Don Örneği

A General Overview of a Socialist Realist Novel in Terms of its Themes: A Case of and Quiet Flows the Don

Selin TEKELİ

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Yabancı Diller Bölümü, Karaman, Türkiye

öz

Mihail Şolohov, Rus edebiyatında önemli bir yer edinmiş toplumcu gerçekçi yazarlardan biridir. Hikâye ve roman yazarı olarak birçok eser veren Şolohov, kendi üslubunu oluşturarak topluma yön vermeye çalışmıştır. "Toplumcu Gerçekçi Bir Romana Temaları Açısından Genel Bir Bakış: Durgun Don Örneği" adıyla yapılan bu çalışma adı geçen romanın tematik açıdan incelemesinin yapıldığı bir çalışmadır. Durgun Don romanının tematik açıdan zengin bir malzeme sunması bu eseri araştırma konusu olarak seçmemizde belirleyici bir etken olmuştur. Romanda Don Kazaklarını anlatan Şolohov, onların yaşamlarını, gelenek-göreneklerini, alışkanlıklarını, trajedilerini, köy ve bozkır hayatını, devrimi, savaşı, ölümü birçok açıdan ele alır. Çalışmada öncelikle yazarın hayatına ve inceleme konusu olan eserin içeriğine kısaca değinilmiş, sonrasında ise romanın ana izleği ve en sık işlenen temaları tespit edilmeye çalışılmıştır. Tema açısından zengin olan bu eserde aile, ailevi değerler, özlem, aşk, kadın, ihanet, ahlak, namus, vicdan, gurbet, vatan, savaş, devrim, din, doğa, kuşak çatışması vb. ele alınan başlıca temalardandır. Yazarın eserde işlediği bu temalar metinden örnekler gösterilerek incelenmiştir. Şolohov'un "Durgun Don" romanının tematik yönden incelenerek içerik analizinin yapılması çalışmada amaçlanan temel hedeftir.

Anahtar Kelimeler: Rus edebiyatı, Durgun Don, tema, üslup, toplumcu gerçekçilik

ABSTRACT

Mikhail Sholokhov is one of the socialist realist authors who has an important place in Russian literature. Sholokhov who produced a number of works as both story and novel author tried to direct society by creating his own style. This study called A General Overview of a Socialist Realist Novel In Terms Of Its Themes: A Case of And Quiet Flows The Don investigates the themes of the above mentioned novel. The fact that the novel, And Quiet Flows The Don offers rich thematic material became a determining factor in preferring this work as a case study. Sholokhov telling the Don Kazaks in the novel scrutinizes their lifestyles, customs, habits, tragedies, the village and steppe life, the revolution, the war, the death from various aspects. In this study, firstly, the life of the author and the context of the novel was explained, then the main theme and the most frequent themes were tried to detect. Family, family values, nostalgia, love, woman, betrayal, ethics, honour, conscience, homesickness, native land, war, revolution, religion, nature, conflict of generations, and the like are main themes in this work including rich themes. These themes mentioned by the author were discussed by giving examples from the text. The main aim of the article was to carry out the content analysis of the novel, And Quiet Flows The Don in terms of thematic aspect.

Keywords: Russian literature, And Quiet Flows the Don, theme, style, socialist realism

Giriş

20. yüzyıl Rus edebiyatının toplumcu gerçekçi yazarlarından biri olan Mihail Şolohov (1905-1984) Don Bölgesindeki Veşenskaya kasabasına bağlı Krujilino köyünde dünyaya gelir. Daha çocuk yaşlardayken köy ve bozkır hayatının zorluklarını görmeye başlar. Don Bölgesinde birçok farklı işte çalışarak hayatını devam ettirmeye çalışan yazar, özgeçmişinde "1920'den sonra Don'da çalıştım, tüm topraklarını karış karış dolaştım. Uzun bir süre yiyecek ve silah sağlamakla görevlendirilmiştim. Don'u ele geçirmiş çeteleri artlarından 1922'ye kadar kovaladım, çeteler de bizi kovalıyorlardı. Her şey olması gerektiği gibi geçiyordu. Her türlü acı olayı gördüm." diyerek hayatın tüm zorluklarını, acılarını tecrübe ettiğini belirtir (Şolohov, 1983).

Hayatı boyunca gördüğü savaşlar, devrimler ve iç savaş yazarın hayatını bir taraftan zorlaştırırsa da diğer taraftan edebi sanatının şekillenmesini sağlar. Konstantin Fedin, "Şolohov Üzerine" adlı yazısında, Şolohov'un, savaş başladığı sırada daha küçük bir çocuk olduğunu ve hayatı boyunca da en derin ve çalkantılı dönemlere tanıklık ettiğini belirtir. Savaş ona hem okul olmuş hem de devrimci iradesinin ve sanatçı yeteneğinin ortaya çıkmasını sağlamıştır (Şolohov, 2015).

Geliş Tarihi/Received: 05.10.2021

Kabul Tarihi/Accepted: 02.02.2022

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:

Selin TEKELİ

E-posta: selinozturk@kmu.edu.tr

Cite this article: Tekeli, S. (2022). A general overview of a socialist realist novel in terms of its themes: A case of and quiet flows the don. *Current Perspectives in Social Sciences*, 26(1), 94-100.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Erken yaşlarda yazmaya başlayan yazar, eserlerinde çoğunlukla kendisinin de mensubu olduğu Don Kazaklarından bahseder. Bu insanların yaşam tarzlarını, kültürlerini, gelenek, göreneklerini, alışkanlıklarını, trajedilerini, köy ve bozkır hayatını, devrimi, savaşı, ölümü, eşsiz doğa tasvirlerini birçok açıdan ele alır.

Bir sanatçı olarak klasik mirasımızda büyük bir değeri olan Şolohov, günümüz gerçekçiliği ile kaynaşarak bütün inançları ve fikirleri ile sosyalist gerçekçi edebiyatın zenginliğine zenginlik katarak her şeyden yararlanmasını bilmiştir (Şolohov, 2015: 8-9). Sosyalist-gerçekçi bir yazar olan Şolohov, toplumla olan bağıni güçlendirmek ve olayların gerçekçiliğini arttırmak için tarihle bütünleşen konuları sosyalist realist akımı ile ele alır. G. Pospelov da, yazarların toplumsal yönüne dikkat çekerken, onların toplumsal olaylara olan tavırlarını şöyle açıklar:

“Yazar her zaman belli bir toplumsal katmanın kişisidir; toplumun ve kültürün belirli çevreleriyle ilişkidir; eğitim çizgisi düzeyi başkalarından farklıdır; bir siyasal ve düşünsel hareketin yanında yer alır; toplumsal olaylara ya katılarak ya da hatta yönlendirici olarak etkinlikte bulunur” (aktaran: Emre, 2006).

Devrim ve iç savaş yıllarındaki farklı sınıflardan insanları ele alarak tarafsız bir bakış açısı ile olayları anlatan Şolohov'un toplumcu ve gerçekçi yönü göz önüne alındığında, yazarın güçlü, güçsüz, zengin, fakir, işçi, köylü problemlerine değinerek halktan yana bir tavir sergilediği görülmektedir. Behramoğlu (2001), yazarın ilk eserlerinde görülen özelliklerinden birinin insanın yazgılarını, toplumsal, tarihsel bir kesit içinde, fakat aynı zamanda da tek tek ve derinliğine gösterebildiğinden bahseder.

Bu çalışmada, Şolohov'un “Durgun Don” romanı temaları açısından ele alınacak ve tespit edilen temalar romandan örneklerle yorumlanmaya çalışılacaktır. Ancak çalışmanın esasını oluşturacak olan inceleme kısmına geçmeden önce, yazarın söz konusu eserinin içeriği hakkında kısa bir bilgi vermenin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Destansı Roman “Durgun Don” Hakkında

Dönemin ve kültürün özelliklerini gerçekçi bir şekilde yansıtmayı amaçlayan önemli olan ve birçok toplumsal öğeyi de içinde barındıran Durgun Don romanı destansı ve tarihi bir özelliğe sahiptir. Gerçekçi edebiyat akımının tipik bir temsilcisi olan Durgun Don'da yazar, kişileri ve olayları gerçek dünyadan seçerek güvenli bir ortam oluşturmaya çalışarak, zaman zaman da dönemin önemli tarihsel kişilerine, gerçek şehir adlarına anlatıda yer vererek olayları gerçekçi bir şekilde tasvir etmeye çalışır (Şçepin, 2019). Yazarın özellikle bu bölgede doğup büyümesi, o coğrafyayı yakından tanınması memleketinden birçok ayrıntıyı da eserinde gerçekçi bir şekilde göstermesini sağlar.

Edebiyat, tarih ve siyaset alanında önemli bir başyapıt sayılabilecek bu eser, Don Kazaklarının devrim ve iç savaş yıllarındaki yaşantılarının konu edildiği dört cilt ve sekiz ana bölümden oluşmaktadır. 1912-1922 yılları arasında geçen geniş bir tarihi süreci kapsayan bu roman, yazarın yaşamını ve o günün koşullarını tüm gerçekçiliği ile vermesiyle bir başyapıt olma özelliği kazanmıştır. I. Dünya Savaşı öncesinde, sonrasında ve iç savaş sırasında Rus Kazaklarının törelerini, türkülerini, barış zamanındaki hayatlarını ve emperyalist savaşa katılmalarını anlattığı bu roman Sovyet edebiyatının ilk büyük şah eserlerinden biridir (Kolcu, 2010).

Behramoğlu (2001), Şolohov'un Durgun Don ile ustalığının büyük boyutlara ulaştığını şu sözleriyle belirtir: “Durgun Don kişisel ve toplumsal olanın alabildiğine yoğun, bütünsel, derinliğine birleştirilebilmiş olmasıyla çağdaş dünya edebiyatının hiç kuşku yok ki en önemli yapıtlarındandır. Sovyet gerçekçiliğini, yeni insanın çatışmalar içinde oluşumunu kavramada öncelikle başvurulması gereken bir yapıttır”.

Yazar bu romanı ile sadece I. Dünya Savaşı ve Devrim sırasında Don nüfusunun farklı sosyal tabakalarını göstermeyi değil, aynı zamanda 1914-1921 arasında yer alan olayların güçlü girdabına yakalanmış erkek ve kadınların trajik kaderlerini izlemeyi ve aynı zamanda bu insanların Sovyet iktidarı altında barışçı kuruluş yıllarında göstermeyi amaçlamıştır (Şolohov, 1983). Bu hedefine ulaşan yazar, romanda, Don Kazaklarının Çar dönemindeki hayatları, devrim sonrası ortaya çıkan Bolşevik düşüncesi, insanın savaş öncesi ve sonrası psikolojisi, Don Kazaklarının ayaklanmaları, devrim sonrası Kızıllar ve Beyazlar arasında ortaya çıkan iç savaş, sınıf savaşları, Sovyet hükümetinin kuruluşunu anlatır. Don Kazaklarının yaşamlarına dair kesitler sunarken birçok kişinin hayatına dokunmayı da başarır. Yazarın geniş ve serbest anlatısı bireysel yaşantıları ele almasını sağlarken, toplumsal hayatı da çeşitli yönleri ile göstermektedir.

Don nehrine bağlı bir Kazak köyü olan Tatarsk'da geçen olaylar sade, akıcı ve anlaşılır bir dille okuyucuya aktarılır. Böylece roman tekdüze bir anlatımdan çıkarak, okuyucular için etkileyici bir ortam sunar.

Çiftçilikle ve balıkçılıkla uğraşan Kazakların, köyde kendi halinde yaşayan, inançlarına, geleneklerine sıkı sıkıya bağlı sıradan ve çalışkan bir yapıya sahip olduklarından bahsedilir:

“Şolohov'un kahramanları Kazak köylülerdir. Onların sürekli çalışma hayatlarına şahit oluruz. Onlar için bu hayat pek de kolay geçmez. Ayakkabı tamir ederler, hayvanları otlatırlar, tarlayı sürerler. Hiç boş durmazlar. Örneğin gururlu ve güzel Aksinya iş yapmadan duramaz. Don'dan su taşır, evi temizler, inekleri sağlar, otları toplar. Zor yıllarda köyde neredeyse hiç erkek kalmadığı zamanlarda da çatıyı yeniden örer, Dünya ile tarla sürmeye, ekim yapmaya giderler” (Yakimenko, 1954).
“Miron aslında Gregor'daki Kazak canlılığından, çiftçiliğinden ve çalışkanlığından hoşlanıyordu” (a.g.e., cilt 1: 101)².

Toplumda tam olarak yerlerini bulamayan Kazaklar, genel olarak neşeli, heyecanlı, şakacı, duygusal ve cesur olarak tasvir edilirken, kendi adet ve geleneklerine göre özgürce yaşamak isterler. Bozkırdaki hayatları tekdüze bir şekilde ilerlerken, sakinlik ve yavaşlık söz konusudur. Köydeki hayatın akışı yavaştır, aceleci değildir. O yüzden yazar da Kazakların günlük hayatlarını resmederken acele etmez. Kazakların yüzyıllardır bağlı oldukları milli geleneklerini, kendilerine özgü alışkanlıklarını tasvir ederken, detaylı bir şekilde hayat tarzlarını da göstermeye çalışır (Rodin & Pimenova, 2004).

1 Özellikle Rus edebiyatında 20. yüzyılın başlarında oluşan toplumcu gerçekçiliğe göre sanatın yansıttığı gerçeklik toplumsal gerçekliktir, ama bu gerçeklik devrimci gelişme içinde görülür ve doğru olarak tarihi somutlukla, işçi sınıfının eğitimi gözetilerek yansıtılır (Moran, 2008).

2 Çalışmamızdaki alıntılar yapılırken, romanın şu baskısından yararlanılmıştır: Mihail Şolohov (çev. Mete Ergin, Gani Yener), (2018), Durgun Don I-II-III-IV, İstanbul: Yordam Edebiyat.

Şolohov, romandaki başkahraman olan Gregor üzerinden halkın kaderini de ortaya koymaya çalışır. Hayatı savaşla mahvolan Gregor'un trajik yazgısını, bilincindeki iki temel eğilimin yan yana ve çatışma halinde bulunuşuna bağlayan G. Pospelov, bu iki temel eğilimi şöyle açıklar:

"Bu iki temel eğilimden biri, köylü yaşamına olan tutku, çalışmaya ve onun gözünde özgür, bağımsız, iş dolu Kazak yaşamının kendisi demek olan Durgun Don ırmağına duyduğu derin sevgidir. Öteki temel eğilimse, Gregor'un kendisini subaylar çevresinden ayıran çelişkileri anlayıp bilme yetisine varamayışıyla bağlantılıdır, kendisinin, iç savaşın o yıllarında haklarını almak için baş kaldıran milyonlarca köylü yığınının bir parçası olduğunu kavrayamayışıyla bağlantılıdır" (2005).

Eserin ana düşüncesinin Gregor Melehov'un savaşta aradığı hümanizm ve adalet fikri olduğunu belirten M. Şçepin, zor zamanlarda insanın görevinin insan olarak kalması gerektiğinin de altını çizer. Savaşın insanlara birçok talihsizlikler getirdiğini ifade eden yazar aynı zamanda tarihsel süreçlerin de geri döndürülemezliğinden bahseder. Sonuç olarak, yazar her ne kadar üzücü olsa da yeni bir şeylere yol açabilmesi için eski dünyanın yok olması gerektiği sonucuna varır (Şçepin, 2019).

Romanda Öne Çıkan Temalar

Tema, Türkçe Sözlük'te "Öğretici veya edebî bir eserde işlenen konu, düşünce, görüş, tem, ana konu" (Türkçe Sözlük, 2011) olarak tanımlanır. Tepebaşı (2012), anlatının bütünde ele alınan sorun veya burada ortaya çıkan temel düşünce olarak tanımladığı konu veya temanın ölüm, aşk, cinayet, kuşak çatışması, cinsellik, özlem, özgürlük örneklerinde olduğu gibi soyut kavramlarla ifade edildiğini belirtir. Günlük hayatta karşılaştığımız ya da karşılaşma ihtimali olan her şey anlatıya konu edilebilir.

Çetin'e (2013) göre, yazarın dünya görüşü ve inancı doğrultusunda temaları şekillenir. Daha sonrasında ise yazarın şahsiyeti, eğitim durumu ve kültür düzeyi, sosyo-ekonomik gibi unsurları temanın oluşumunda etkili olmuştur. Her eser birbirinden farklı olduğu için aynı temada birçok eser bulunabilmektedir. Metinler belirli temalar etrafında meydana gelir ve anlam kazanır (Aktaş, 2015). Eserde bireysel ya da toplumsal olmak üzere birçok tema karşımıza çıkmaktadır. Aşk, ölüm, ayrılık, gurbet, kıskançlık gibi bireysel temaların yanı sıra vatan sevgisi, milliyetçilik, savaşlar gibi toplumsal sorunlar da eserlere konu edilmektedir.

Yazarın Durgun Don eseriyle sınırlandırılan bu çalışmada, Kazak halkının Çar dönemindeki yaşam şartları, gelenekleri, göreneklere, kişilerin olaylar karşısındaki tavırları, yaşadıkları sıkıntılar, açlık, yoksulluk, savaşlar, devrimler, ayaklanmalar, aile, aşk, nefret, kıskançlık, ihanet, vicdan, evlilik, ahlak, kadın, özlem, anavatan, gurbet, dini ve sosyal pratikler, ölüm, mujıklar, köylüler, Ruslar, Kazaklar, doğa gibi birçok tema üzerinde durulmaktadır. Bu bölümde tematik inceleme yöntemi ile yazarın romanında yer alan baskın temalar gösterilerek örneklerle yorumlanmaya çalışılmaktadır. Romanda tespit edilen başlıca temalar şunlardır:

Şolohov'un romanda en çok işlediği temaların başında kadın teması gelmektedir. Kadının toplumdaki yeri, çaresizliği, umutsuzluğu, sevgiye muhtaç olması (annesi ve ağabeylerinin dayacağından kaçıp Stepan'la evlenen Aksinya), kadının ailedeki koruyuculuğu, fedakârlığı, anneliği (anneliğin sembolü olan anne Melehov İlyinişna'nın çocuklarını seven, ailesini sürekli olarak ayakta tutmaya çalışan, zor şartlar altında yaşamasına rağmen çocuklarına olan sevgisini her zaman hissettiren ve çalışkan bir kadın tipi olması) gibi konular vardır.

Kadının aile kurumundaki önemi üzerinde durulurken, güçlü, sabırlı ve akıllı bir kadın olan İlyinişna karakteri romanda ön planda yer alır. Romanda İlyinişna özellikle anneliği ile ön plana çıkarken, Rus Kazak annesinin en iyi özellikleri onda somut bir hal alır. Anne, hiç dinlenmeyen sabahın ilk ışıkları ile uyanıp, gecenin geç saatlerine kadar sürekli olarak çalışan bir tip olarak karşımıza çıkar. Çocuklar, ev işleri ve daha birçok şey onun sorumluluğu altındadır.

"İlyinişna her gün şafağın ilk ışığında uyanıyor, ineği sağlıyor, ev işlerine giriyordu. Evdeki ocağı tutuşturmayı bahçedeki mutfakta ateş yakıyor, yemek hazırlıyor, sonra da eve, çocukların yanına dönüyordu" (a.g.e., cilt 4: 36).

Romanda, yine İlyinişna karakteri üzerinden bir annenin çocuklarına duyduğu sevgisi, iyiliği koruması ve aynı zamanda bir kadının çektiği sıkıntılar, acılar, tüm ailesini kaybeden bir annenin trajedisi ortaya koyulur. Şolohov, kadın yaşamını acı ve yoksulluklar içerisinde verirken, İlyinişna'nın sarhoş kocasından gördüğü dayakları, acımasızca anlatır. Sadece çocuklarına olan sevgisi kadını ayakta tutmayı başarır. Kadınlar aile içinde genel olarak arka planda tutulurken, herhangi bir konuda söz sahibi değillerdir. Erkekler ise ailede daha ön planda yer alırken, her şey babanın otoritesi altında gerçekleşir.

"Yaşlı kadın, anne, hiç yorulmak bilmeden, durmadan çalışan, bitmek tükenmek bilmeyen ev işleriyle uğraşan, dışarıdan ise önemsiz, silik biri gibi görünür, olaylara pek katılmaz. Evdeki her şey babanın iradesi altında olur, erkek bazı önemli konularda karısıyla sohbet etmeyi gerekli görse de kendi düşüncesine göre hareket ederdi" (Yakimenko, 1954).

Romanda aile teması önemli bir yere sahiptir. Aile teması Melehov'ların evi örneğinde verilirken, ailenin her bir üyesi için aile, ev dünyadaki en önemli şeylerdir. Ailede, hayatın anlamı ve mutluluğu önemlidir. Savaştan önceki hayat huzur ve mutluluk içinde geçerken, iç savaşın başlaması ile Melehov ailesinin trajedisi de başlar. Aile içi ve toplumsal çatışmalar, iki kardeşin savaşta farklı taraflarda yer alması, babanın muhafazakâr bir yapıya sahip olması, kızlarının devrimci birine âşık olması, Gregor'un iki kadın arasında kalıp bir seçim yapamaması gibi zıtlıklar bir ailenin yok olup gitmesine sebep olur. Romanda, aslında bir aile üzerinden tüm halkın kaderi anlatılmaya çalışılır.

Romanda aile teması ile vatan teması birleşir. Çünkü insanın öz yurdu ailesidir, evidir. Kişilerin doğup büyüdüğü yerlerden uzaklara gitmesi, sevdiklerinden ayrı kalması, vatan temasının daha çok işlenmesini sağlar. Tüm hatıraları, yaşanmışlıkları doğup büyüdüğü Don Bölgesine ait olan kahramanlar için "vatan" daima elle tutulur bir kavramdır. Vatan, sadece onlara ait bir şeydir; memleketlerini kendi mülkleri gibi kabul eden bu kahramanların vatanları uğruna yaptıkları fedakârlıkları anlamak hiç de güç değildir (Şolohov, 1966). Bu yüzden savaş çıksa da çalışıp çabalamak; kendi ekmeğini korumak; tarlaya, buğdaya, arpaya, vatanına sahip çıkmak gerektiği vurgulanır. "Savaş savaştır, ama ekmeğin olmadı mı yandın demektir" (a.g.e., cilt 4: 215).

Yine romanda İlyiniçna'nın toprağına, vatanına olan koşulsuz sevgisine, bağlılığına, vatanseverliğine, kendi anavatanının azizliğine ve özgürce yaşamının gerekliliğine dikkat çekilir: *"Siz gidin, ben bir yere kıpırdamam. Başka birinin çiti dibinde gebereceğime, kendi evimin eşliğinde öleyim daha iyi"* (a.g.e., cilt 3: 113). "İnsanın kendi anavatanı, nasıl olursa olsun her zaman başkasınıkinden daha azizdir." (a.g.e., cilt 4: 199) diyen İlyiniçna'nın kendi toprakları olmadan yaşamının mümkün olmadığını belirtirken, kendi toprağını yaşamının kaynağı olarak gördüğü açıktır. Vatanlarına koşulsuz bir sevgi ile bağlı olan halkın, kendi vatanı olmadan zaten nefes bile almasının imkânsız olduğu sürekli olarak dile getirilir: *"Buralardan bir yere ayrılamam. Burada bozkır var, nefes alacak bir yer var; ya orada?"* (a.g.e., cilt 1: 75).

Romanda en belirgin unsurlardan biri de özlem duygusudur. Yazar özlem duygusunu daha çok cephedeki askerler üzerinden anlatır. Özellikle askerden dönemeyen gençlerin kaderleri, vatanlarına olan özlemleri (4 yıl askerde kalan askerdekilerin köy özlemi, rüyalarında sürekli olarak köylerini görmeleri, oraya gitmeleri), eski günlerin hatırlanması dikkat çeker. Kazakların şarkılarında söylenen sözlerin sıla-ya, anneye, babaya, eşe duyulan özlemleri, vatan hasretini ifade etmesi açısından önemlidir:

*"Genç subay Tanrıya dua eder.
Genç Kazak sılaya dönmek ister.
"Oy subayım, genç subayım,
Bırak sılama varayım,
Bırak sılama varayım,
Anamın babamın yanına,
Anamın babamın yanına,
Genç karımın yanına"* (a.g.e., cilt 2: 25).

"Eskiden yaşadığım yerleri, çocuklarımı şöyle doya doya bir kez daha görebilsem; ondan sonra ölsem de gam yemem." (a.g.e., cilt 4: 494) diyen ve vatanını bir anlık bile olsa görmek isteyen Gregor'un vatanına, memleketine, çocuklarına, annesine, kaybettiği tüm sevdiklerine ve geçmiş günlere duyduğu özlem açıkça hissedilir. Yaşanmışlıkları her an gözünün önüne gelir. Gregor, geçmişe özlemini dile getirirken, savaştan, devrimden artık bıktığını, her şeyi unutarak, geride bırakıp ailesiyle geçireceği güzel yılların umudunu, arzusunu dile getirir. Köy hayatına geri dönüp, her şeyi düzeltmek isterken, güzel günlerdeki anımsadığı görüntülerden özlemle bahseder. Köydeki eski yaşamı ona, sevinç, güzellik ve umutlar katar. Hatıraları arasında geçmiş ve gelecek arasında bağ kurarken, geleceği için umutlu bir bekleyiş söz konusudur.

"Ben zamanında yeterince askerlik yaptım. Artık kimse için askerlik yapmak istemiyorum. Yaşıma göre fazlasıyla savaştım, tam anlamıyla bittim, tükendim. Her şeyden bıktım, devrimden de, karşı devrimden de... Cehennem, topunun da cehenneme kadar yolu var! Ömrümün geri kalanını çocuklarımla geçirmek, çiftliğimin başına dönmek istiyorum..." (a.g.e., cilt 4: 373).

Gregor, hatıralarıyla kendini teselli etmeye çalışsa da, köyüne, doğup büyüdüğü yere, çocukluk yıllarına duyduğu özlemi hep ağır basar. *"Hiçbir şey düşünmemeye, o zehir gibi özlemin yüreğine sokulmamasına çalışıyordu. Gündüzleri bunu başarıyordu, ama uzun kış gecelerinde, anılarının tazelediği özleme yenik düşüyordu"* (a.g.e., cilt 4: 493). Aynı şekilde İlyiniçna'nın da, *"İhtiyarladım artık... Yüreğim Grişa'nın özlemiyle yanıyor... Öyle yanıyor ki yüreğim, hiçbir şey bana tat vermiyor, gözüm dünyayı görmez oldu"* (a.g.e., cilt 4: 315) sözleri oğluna olan özleminin gün geçtikçe arttığını göstermektedir.

Romanda diğer en çok işlenen ve evrensel temalardan biri de aşk temasıdır. Aksinya ve Gregor'un aşkı, onların birbirlerine olan tutkusu eserde baştan sona kendine yer bulur. Özellikle Aksinya'nın aşkı büyük bir aşk duygusu ile tasvir edilir. *"O zaman neysem, şimdi de oyum ben. Benim sana olan aşkım gerçek bir aşktır. Geleceğim, arkama dönüp bir kez bile bakmayacağım."* (a.g.e., cilt 4: 246) diyen Aksinya'nın, Gregor'a olan aşkının gerçek olduğu, onu sonsuza kadar bekleyeceği ortadadır. Bir kadının çaresizliği, yalnızlığı, sevgisi, sevgiye olan özlemi, sadakati ise Natalya adındaki kahraman üzerinden aktarılır. İşte burada yazarın önem verdiği ahlak teması ortaya çıkar. Romanda ahlaki değerlerin savunucusu olarak gösterilen Natalya, aşk üçgeni içerisinde yer alır. Natalya kocası Gregor'a saf bir aşkla bağlıyken, Aksinya ve Gregor sevgili olurlar. Natalya ise kocasından yeteri kadar sevgi, ilgi görmediği gibi bir de aldatılır. İşte burada böyle bir aşkın ahlaksız bir sevgiden ibaret olabileceği düşüncesi ortaya çıkar. Aşklarını duyan baba Panteley, Aksinya'yı namus ve haysiyetini korumadığı için uyarır:

"Daha kocanın ayak izi kaybolmadan hemen başka erkeklerle kırıştırmaya başladın! Grişa'nın kanını dökeceğim bu yüzden, senin de kocana yazacağım! O da duysun! Seni gidi orospu; yetmedi mi yediğin dayaklar! Bundan sonra benim toprağıma ayağını atayım deme sakın! Sen daha delikanlılarla kırıştır bakalım! Stepan gelsin de bak ben..." (a.g.e., cilt 4: 69).

Gregor ve Aksinya bu uyarılara aldırmaz bile etmeden, ilişkilerini köylülerden saklamadan, geleneklere karşı çıkarak başkaldırmaya ve aşklarını ortada yaşamaya devam ederler. Her ikisi de eşlerinden ihanetlerini gizlemez, olayın birileri tarafından duyulmaması için ise hiçbir şey yapmazlar. Şolohov, Gregor ve Aksinya'yı idealleştirmek için bir çaba göstermez. Gregor ve Aksinya yüreklerinden ne geliyorsa ona kulak vererek, içinde yaşadıkları toplumun yerleşik usullerine, törelerine ve geleneklerine adeta karşı çıkarlar (Suçkov 2009).

"Ama onlar açık açık birlikte yaşıyordu; geçici bir ilişkiye hiç benzemeyen, ondan çok daha büyük bir bağla bağlıydılar birbirlerine ve işte bundan ötürü de köylüler bunun ahlaksızca bir şey olduğuna karar verip, sinsî bir merakla nefeslerini tutarak bekledi. Nasıl olsa Stepan dönecek ve düğümü kesecekti" (a.g.e., cilt 1: 74-75).

İhanete uğradığını bilen eşler, farklı yollardan onlardan intikamlarını almaya çalışırlar. Aldatılan koca, ihanetinin öcünü olayın köylüler tarafından duyulmasını sağlayarak alırken, intihar, aldatılan kadının kendini değersiz ve çaresiz hissettiğinde başvurduğu bir yol olarak karşımıza çıkar. İlk gördüğü andan itibaren sadece Gregor'a aşık olan Natalya, kocasının Aksinya ile gitmesiyle daha fazla mücadele edemez ve intihar eder (Yakimenko, 1954).

Aksinya ile Gregor'un ilişkisi, kendisine ilkin çok dokunmuş; ama asıl, maddi, ekonomik düşüncelerle, aileleri tarafından hazırlanan Gregor ile evliliklerinin suya düşüşü, kendi hayatını olduğu kadar, zengin kişiliğini de yıkan büyük bir insani tragedya haline gelmiştir. Natalya da karşılıksız, büyük bir aşka hazır bir insandır; nitekim kendisini ve kendi ailesini yıkan talihsizliklere ve adaletsizliklere karşı kendince isyan etmek için bir girişimde bulunur" (Suçkov, 2009).

Aşk acısı Natalya'yı ölüme sürükler. Burada intihar ve din konusu ön plana çıkar. Romanda Darya'nın da kendini Don'a atarak canına kıymasının dinen yanlış bir eylem olduğuna vurgu yapılır. Darya'nın intihar etmesi üzerine papazın "İntihar edenleri dini törenle gömmem; yasaya aykırı düşer." (a.g.e., cilt 4: 207) diyerek bunun utanılacak bir durum ve büyük bir günah olduğunu belirtmesi, intihar edenlerin dini törenle gömülememesi ve duasını yapmak istememesi gibi olaylar halkın dini yapısına da işaret eder. Natalya'nın kocasını bırakıp gitmesi de günah sayılmaktadır. "Kocasını bırakıp gitmesi Tanrı katında tabii ki günahdır, haysiyet kırıcıdır, ama ona kabahat bulmuyorum" (a.g.e., cilt 1:181).

Din ve inanış temalarına özellikle dikkat çekilen romanda, oradaki insanların hali, tavrı, davranışları ile ilgili de açıklayıcı bilgiler vardır. Kazakların cephede dualar ederek (silahlara karşı yapılan dua, savaş ve hücum duaları) ve ikonlarla savaşa katılması, kiliseye giderken özenle giyilmesi (erkeklerin asker gömleklerini, bayramlık pantolonlarını, kadınların da nakışlı bluzları ve rengârenk eteklikleri giymesi) inançlarına olan bağlılıklarını göstermektedir. Romanda özellikle halkın batıl inançlarından bahsedilerek onların dini yapısına da işaret edilir. "O da bana, biraz mum kırıp toprak haline getirdikten sonra inek pisliği içine gömmemi söyledi, zira kem göz benim penceremden bakıyormuş." (a.g.e., cilt 1: 218) diyerek nazara, kem göze inanıldığı belirtilmektedir. Romanda, özellikle büyücülük ve Don nehri ile ilgili inanışlar bulunmaktadır. Don nehrini kutsal saydıkları için Don nehrinin tüm kötülükleri yok edeceğine ve deva olacağına inanılırken bazı yollara başvurulur: "Yarın sabah çok erken gel bana; tanyeri ağarır ağarmaz Don'a, suyun başına ineriz. Çektiğin hasreti yıkarız, gider. Yanında bir tutam da tuz getir" (a.g.e., cilt 1: 81). Romanda felaketlerin nasıl geldiğine dikkat çekilirken, bunların bazen de alamet olacağına işaret edilir. Örneğin, baykuşun ötmesi, kötü şeylerin olacağına alameti olarak kabul edilir. "Baykuşun ötmesi, baykuşun kiliseden mezarlığa doğru uçuşması kötüye alamet yine bir felaketin başlarına geleceğine dair ihtiyarlar kehanette bulunur" (a.g.e., cilt 1: 253).

Romanda gençler ve yaşlılar arasındaki farklı değerler onlar arasında anlaşmazlıklara sebep olduğu için kuşak çatışmasına, görüş ayrılıklarına vurgu yapılır. Aralarındaki çatışmanın sebebi olarak romanda, özellikle gençlerin yaşlılara olan saygısız davranışları, eski kuşağı dikkate almamaları konusuna dikkat çekilir.

"Bugünlerde yaşlıların sözünü dinleyen mi kaldı ki? Merak etme, dinleyecekler, dinleyecekler! Diledikleri gibi davranacaklarını sanıyorlarsa yanılıyorlar. Benim Aleksandr'a payını verdiğimde tuttu kavga çıkardı, üstüme saldırdı, saldırdı yaaa! Ben de haddini bildirdim ama. 'Şimdi hemen atamana gidip söyleyicem' dedim, 'bir güzel falakaya yatırınsınlar da seni, gör!' dedim. Hemen sakinledi..." (a.g.e., cilt 1: 6). "O Gregor yok mu, saygısız oğlanın biri. Geçende kiliseden dönüyordum, hiç selam vermeden geçti gitti yanımdan. Yaşlıları sayan, kollayan kalmadı artık..." (a.g.e., cilt 1: 19).

Yine dini değerlerini yaşamak isteyen yaşlılar, gençleri inançsızlıkla suçlarlar, kiliseye gitmeyip, aylıklık ettikleri için gençlere küfrederek. Romanda, asla rejimin değerlerini benimsemek istemeyen yaşlılar, Çar olmadan yaşayamayacaklarını belirtirlerken de bir çatışma söz konusudur. "Nasıl yani, Çar olmadan?" "Babalarımız, atalarımız hep çarların buyruğu altında yaşadılar da şimdi mi gereksiz oldu Çar?" "Başsız gövde yaşar mıymış hiç?" (a.g.e., cilt 2: 7).

Toplumun eski düzenle alıştığı hayattan kurtulması, eski düzenin yok olup yeni bir dünyanın doğuşu gibi konular anlatılır. Eski sistemde var olan adaletsizlikler anlatılırken, yeni sistemin kabul edilmesi sonucu Kazak halkının trajedisi tarihle bütünleştirilerek verilir. Örneğin, Stokman'ın sisteme karşı öfkesi ile halkın görüşüne dikkat çekilir:

"Stokman grubun ruhuydu ve dosdoğru, sadece kendisinin iyice anlayabildiği bir amaca ulaşmaya çalışıyordu. Anlayışı kıt, kavrayışı zayıf, basit kafaların içine bir ağaç kurdu gibi işliyor, bu kafaların içine, var olan sisteme karşı öfke ve nefret tohumları ekiyordu. Başlangıçta hançer gibi soğuk bir güvensizlikle karşılaştı, ama o yılacak takımından değildi" (a.g.e., cilt 1: 176).

Sistemde yaşanan bu değişiklikler, rejim farklılıkları, toplumların birbiri üzerinde hâkimiyet kurma çabası, insanları savaşıma sürükler. Savaşlarda milyonlarca insan ölür, herkesin hayatı etkilenir. "İnsan rüyasında bile, hem de her gece, hep savaşın içinde yaşar. Ya birilerini öldürürsün ya da birileri seni öldürür..." (a.g.e., cilt 4: 379).

Savaş teması, romanda ağırlıkta işlenen en önemli temalardandır. Kandemir (2008) *Destansı Bir Roman "Durgun Don" ve Bir Yıkımın İzleri: Devrim, Savaş, Ölüm* başlıklı çalışmasında I. Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan devrim ve buna bağlı olarak gelişen iç savaş sonucunda Kazakların, "Beyazlar" ve "Kızıklar" olarak ikiye ayrılmak zorunda kaldıklarından ve cepheleri oluşturanların aslında aynı halktan kişilerden olduğundan bahseder. Aynı halktan kişilerin bölünerek birbirine düşürülmesi, acımasızlık, insan öldürme sıradan bir hal alırken, Kazakların savaşçı ve güçlü bir yapıya sahip oldukları görülür. "Ama Kazaklar dayanırdı; çökseler bile en son çöken onlar olurdu. Onlar savaşçı geleneğe sahip kendi başlarına ufak bir ulustu, fabrikaların ayaktakımından ya da mujik süprütülerinden değil" (a.g.e., cilt 2: 25). Romanda özellikle inanç ve gelenekler zarar görürken, savaşın halk üzerinde yarattığı psikolojik baskı ve yıkıcı etki dikkat çeker. Savaş insanları tedirgin eder, onların psikolojilerini olumsuz yönde etkiler. Eski hayatlarının yerine gözyaşı ve acı eşlik eder. "Savaşın daha ilk günlerinden başlayarak Kazaklarda köklü değişiklikler olmuştu. Şarkıları bile savaş sırasında ortaya çıkmış yeni, kasvetli, neşesiz şarkılardı" (a.g.e., cilt 4: 23).

Savaşın insanlar üzerinde yarattığı olumsuz duyguları açıkça anlatan yazar, özellikle savaş zamanı cephede olan askerlerin psikolojilerini yansıtır. Savaşın insanlar ve toplum üzerinde yarattığı duyguya dikkat çekilir. Şarkı söylemeyi seven Don Kazaklarının şarkılarında da ölüm, asker ve savaştan bahsedilir. Kazak türkülerinde savaş haberinin gelmesiyle halkın korkuya ve endişeye kapıldığı, huzurlu günlerin artık bittiği, hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağı anlatılır:

“Don uyanmış kaynıyor,
Uslu, sakın Don,
Hükümdarın emrine uymuş,
Gidiyor, marş, ileri” (a.g.e., cilt 4: 275).

Savaş sırasında meydana gelen ölümler, yazarın, ön planda olan temalarından biridir. Yazar ölüm temasını yorumlarken, özellikle savaşın korkunç manzaralarını, cesetleri, ayrıntılı bir şekilde tasvir eder. “Ormanın içindeki ufak bir açıklıkta dizi dizi cesetlere rastladılar. Omuz omuza serilmiş cesetler çeşitli vaziyetlerde, çoğunlukla da korkunç ve çirkin pozlarda yatıyordu... Kazaklar cesetlerin yakınından geçti ve onlardan çıkan ağır, yoğun çürüme kokusunu duydu...” (a.g.e., cilt 2: 33).

Şolohov, romanlarındaki kişilerin sosyal durumlarını, ruh yapılarını anlatmak için onları sürekli olarak konuşturur ve bu konuşmaları iç içe vermekten adeta haz duyar (Şolohov, 1966: 13). Gregor’un acıma, vicdan duygusu (karısının ölümünden kendisini sorumlu tutması), birini öldürdüğü içinde ortaya çıkan üzüntü, huzursuzluk hissi ve vicdan azabı, vicdan temasını ortaya çıkarır. Gregor, öldürdüğü Avusturyalı askeri unutamayarak kendi iç sesini konuşturarak “vicdanım beni öldürüyor. Mızrağımı bir adama sapladım... Vuruşmanın en kızgın anıydı... Başka türlü yapamazdım. Ama ötekini neden öldürdüm?” (a.g.e., cilt 1: 319) diyerek duyduğu acıyı, vicdan azabını anlatmaya çalışır.

Yazar, bazen de romandaki başlıca kişilerin ruh hallerini doğa tasvirleri ile iç içe verir. Özellikle savaşın çıktığı haberinin duyulmasıyla doğada birtakım değişiklikler görülmeye başlar. Artık doğadaki o canlılık, güzellik yerini kasvete bırakır. “Akşama doğru bir fırtına çıktı. Köyün üzerini kara bulutlar kapladı. Rüzgârın çığına çevirdiği Don’un köpüklü dalgaları kıyıyı dövmeye başladı” (a.g.e., cilt 1: 44). “Bu yıllar boyunca yaşam tıpkı Don’un sel suları gibi ağır ağır çekilmeye başladı” (a.g.e., cilt 2: 62).

Romanda bazı değerlere sahip çıkılması, bu değerlerin korunması ve geleneklere bağlı olunması gerektiğine vurgu yapılır. Romanda, özellikle saygılı olma, adaletli davranma, insanın ahlaklı olması, iyi değerler edinmesi, doğrudan yana olması, sadakat, dürüstlük, çalışkanlık gibi kavramlar üzerinde durulur. Örneğin, muhafazakar ve geleneklerine fazlasıyla bağlı olan baba, oğlu Gregor’u geleneklerine uygun bir şekilde davranması için uyarır: “Komşunu kandırma! Babanı utandırma! Kadınların peşinden koşma, gidi genç boğa seni!” (a.g.e., cilt 1: 70). İnsanlık yasası ile ilgili bilgiler romanda yer alırken, özellikle kadına saygı duyulması gerektiği belirtilir. “Başkasının malına el atmayın, bu bir. Tanrı korkusuna sahip insanlar olarak, hiçbir kadına kötülük etmeyin, bu da iki. Ayrıca bazı duaları da bilmeniz gerek” (a.g.e., cilt 1: 289).

Roman, Don Kazaklarının folklorik değerlerini ve doğum, evlilik gibi geleneksel dönemleri yansıtmaya açısından zengin bir eserdir. Halk kültürü ile ilgili bilgiler veren yazar, Don Kazaklarının geleneklerine vurgu yapar. “Hediye mutlaka verilmeli. Kızımın zaten sürüsüyle elbisesi var; eğer kızımдан hoşlandıysan, bana saygı göstermelisin. Biz Kazakların töresi böyledir. Eskiden beri böyle gelmiş bu, biz de geleceğimize bağlıyız” (a.g.e., cilt 1: 105). Yazar, Don Kazaklarının geleneklerinin, göreneklerinin, adetlerinin önemine romanda zaman zaman vurgu yaparken, bayramları, törenleri, uygulamaları ve eğlenceleri de ayrıntılı olarak ele alır. Özellikle görücülük, düğün zamanlarında yapılan ritüeller, uygulamalar (“geleneğe göre, kızın süpürgesini çalan görücüler asla boş çevrilmezmiş.” (a.g.e., cilt 1: 88) oldukça eğlenceli ve renklidir. “Natalya her akşam oturuyor, gelenek üzere, damada tiftik eldiven ve boyun atkısı örüyordu. Anası geç vakitlere kadar dikmiş makinesinin başında, eve getirdikleri terzi kadına yardım ediyordu” (a.g.e., cilt 1: 106). Eserde gelini satma (Piyotr onları eğilerek selamladı ve kendi kadehinin içine koyduğu bir elli kapıklığı onlara uzattı. (a.g.e., cilt 1: 115) ve sağdıç seçilmesi (sağdıç Piyotr idi. siyah bir redingotla mavi şeritleri olan bir pantolon giymiş, sol koluna da iki tane yazma bağlamıştı, büyük altından pis pis geliyordu. (a.g.e., cilt 1: 113) gibi uygulamalar göze çarpmaktadır. Özellikle çeyizlerin önemine değinilmekte, anlaşma sağlanırsa evliliğin gerçekleşebileceğine vurgu yapılır. “Eğer çeyiz üzerinde anlaşsaksak, akraba oluyoruz demektir” (a.g.e., cilt 1: 103). Çeyiz, drahoma miktarı, istekler tek tek belirtilmektedir. “Getrlerle, galoşlar, bir, bir tane kürk palto, iki; yünlül elbise, üç; bir tane ipek yazma, etti dört” (a.g.e., cilt 1: 104).

Sonuç ve Öneriler

Mihail Şolohov’un “Durgun Don” adlı romanı realist (gerçekçi) akımın en önemli örneklerindedir. Romanda çok fazla karakter, tarihi olay ve günlük hayattan ayrıntılar yer alır. Realizm akımının öncülüğünde, tarihi gerçeklerden uzaklaşmadan, Don Kazaklarının hayatları, Rusya tarihinde yaşanan acı ve trajik olaylar, savaşın acımasızlığı ve anlamsızlığı anlatılır. Tek bir kişinin ya da başkahramanın değil tüm halkın kaderi anlatılmaya çalışılır.

Durgun Don romanı üzerine tematik bir inceleme yapılan bu çalışma, dönemin sosyal, siyasi, kültürel hayatına yön verdiği gibi yazarın edebi dünyası ile ilgili ipuçları vermesi açısından da önemlidir. Bireysel konuların yanı sıra toplumsal konulara da yer veren yazarın ele aldığı temalar yazarın duygu ve düşünce dünyasından bağımsız tutulamaz. Kendi halkından olan insanları eserlerinde konu edinen yazarın çocukluk ve gençlik yılları savaş yıllarına denk geldiği için, söz konusu romanda bu durumun varlığı fazlasıyla hissedilir. Tema açısından zenginlik ve çeşitlilik gösteren romanda, kadın, aile, vatan, özlem, aşk, ahlak, ihanet, namus, savaş, ölüm temaları ağır basmaktadır. Bunun yanı sıra gelenekler, görenekler, batıl inançlar, değerler romanda işlenen diğer temalar arasında yer alır.

Romanda ele alınan temalardan biri kadın temasıdır. Kadınlar genel olarak ezilen, sürekli olarak çalıştırılan kişiler olarak romanda yer alır. Kadın, aile ve sosyal hayat içerisinde değersiz olarak görülür. Özellikle kadın erkek arasındaki ilişkilerde ortaya çıkan bu olumsuzluk, evlilik ilişkilerine de yansır. Romanda kadına karşı acımasız bir tutum görülür.

Romanda aile ve ailevi değerler ile ilgili birçok konuya değinilir. Özellikle aile içinde yaşanan çatışmalar, anne- evlat sevgisi, baba figürünün otoritesi dikkat çekmektedir. Çocuklarına koşulsuz bir sevgi ile bağlı olan anne, hoşgörülü, şefkatli ve fedakârdır. Ailenin isteği dışında yapılan evlilikler, aile içinde huzursuzluğa sebep olur. Kadın-erkek ilişkileri, şiddet, namus (Aksinya’nın babasının tecavüzüne uğraması, olayı öğrenen büyüklein babasını öldürmesi, yani namus konusunun hassas bir konu olduğu) gibi temalar romanda en çok işlenen temalar arasında yer alır.

Şolohov'un romanına taşıdığı başka bir tema özlem temasıdır. Özellikle özlem teması ağır basan eserde, geçmişe dair özelemler, memleket, aileye, sevgiliye olan özlem sık sık dile getirilir. Duyulan özlem en çok vatan hatıraları ile ilgilidir.

Romanda en çok işlenen temalardan biri aşktır. Aşk teması, evli olarak karşımıza çıkan karakterler, karşılıklı olarak yaşanmayan aşklar gibi farklı şekillerde ortaya çıkar. Özellikle duygusal yakınlıklar, birbirine kavuşamayan âşıklar, aşk kırgınlıkları, evlilikte ortaya çıkan problemler, sadakatsizlik, ihanet (ihanetin sebeplerinden biri erkeklerin cephede kadınsız kalması ve yine erkeklerin cepheye gitmesiyle birlikte kadınların da kendilerini yalnız hissetmelerinden kaynaklanmaktadır. Örneğin, Darya'nın cephedeki kocasının yerini başkısıyla doldurup ahlak dışı bir harekette bulunduğu için sürekli olarak hor görülmesi), sadakat (Natalya'nın kocası tarafından aldatılmasına rağmen sevgisine sadık kaldığı, kocasını umutla beklediği ve kocasına olan sadakati için sürekli olarak yüceltilmesi), ahlaki yozlaşma (Aksinya'nın sevgiye muhtaç olması, ailesinden göremediğini, kocadan görme umudu ile evlenmesi, ancak düşündüğü gibi olmayıp, Gregor ile kaçamak ilişki yaşamaya başlaması), kıskançlık (Natalya'nın, Aksinya'yı kıskanması), intihar (Korşunovların güzel ve ahlaklı kızı olan Natalya'nın, kocasının ihanetini öğrenince kendini yaşamaktan mahrum bırakmak isteyerek, kendi hayatına son vermesi) vurgulanır. İntiharın bir çözüm olmayacağına vurgu yapılırken bu eylemin günah olduğu da özellikle dile getirilir.

Aşk temasından sonra en çok işlenen temalardan biri de savaş temasıdır. Huzur içinde yaşayan Don halkında devrim düşüncesi ortaya çıkarken, Don topraklarında patlak veren iç savaş teması işlenir. Savaşın insanlar üzerindeki yıkıcı etkisi, izleri, halktan neler götürdükleri tasvir edilirken, savaştaki ölümün tasviri yer alır. Savaşa giden kişiler, eşlerini, çocuklarını, annelerini, ailesini geride bırakırlar, artık geçmişte yaşadıkları güzel günleri, sevdiklerini düşünmeye başlarlar. Aynı şekilde cephe gerisinde kalan insanlar da artık mutsuzdur, umutsuzdur. Ailelerin verdiği kayıplar ve yaşadıkları acılar sürekli olarak hissedilir. Aşklar, aileler savaş zamanında yok olup giderken, savaşın açtığı yaralar onarılamaz hale gelir. Savaşın anlamsızlığı aktarılmaya çalışılırken, savaşa olan karşıtlık, savaşın yıkıcılığı romanda açıkça hissedilir. Eserde Don nehrinin tanık oldukları da ayrıntıları ile tasvir edilir.

Sonuç olarak, Durgun Don adlı romanda, Don Kazaklarının hayatını gerçekçi bir şekilde ele alan Şolohov'un, romanda işlediği temalarla ait olduğu toplumun özellikleri, yaşamışlıkları, coğrafyası, kültürü ile ilgili bilgi edinebilmek mümkündür. Bu doğrultuda yazarın kendi hayatı ile romanının temaları arasında da birçok benzerliğe rastlandığı söylenebilir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Declaration of Interests: The author have no conflicts of interest to declare.

Funding: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Aktaş, Ş. (2015). *Anlatma esasına bağlı edebi metinlerin tahlili (teori ve uygulama)*. Kurgan Edebiyat.
- Behramoğlu, A. (2001). *Rus edebiyatı yazıları (xix. ve xx. yüzyıllar)*. İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Çetin, N. (2013). *Roman çözümleme yöntemi*. Öncü Kitap.
- Emre, İ. (2006). *Edebiyat ve psikoloji*. Anı Yayınları.
- Kandemir, H. (2008). "Destansı bir roman 'Durgun Don' ve bir yıkımın izleri: devrim, savaş, ölüm". *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi Dergisi*, (48), 95-109.
- Kolcu, A. İ. (2010) *Batı edebiyatı*. Salkımsöğüt Yayınevi.
- Moran, B. (2008). *Edebiyat kuramları ve eleştiri*. İletişim Yayınları.
- Pospelov, G. (2005). *Edebiyat bilimi*. (Çev. Yılmaz Onay). Evrensel Basım Yayın.
- Rodin, İ.O., & Pimenova, T. M. (2004). "Tihiy Don". İdeyno-hudojestvennoye svoeobraziye. Astrel', 15 Mayıs 2021'de https://a4format.ru/pdf_files_bio2/4b2a07b9.pdf adresinden alındı.
- Suçkov, B. (2009) *Gerçekçiliğin tarihi*. (Çev. Aziz Çalışlar). Doruk Yayıncılık.
- Şçepin, M. (2019). Analiz romana "Tihiy Don" (M. Şolohov), 21 Mayıs 2021'de <https://litrekon.ru/analiz-proizvedenij/tihij-don-sholohov/> adresinden alındı.
- Şolohov, M. (1966). *Vatan için dövüştüler*. (Çev. Gülseren Devrim). Nobel Yayınları.
- Şolohov, M. (1983). *Yazarın sorumluluğu* (Yazı ve Konuşmalar). (Çev. Eser Yalçın). De Yayınevi.
- Şolohov, M. (2015). *Ve durgun akardı Don. I.Cilt*. (Çev. Tektaş Ağaoğlu). Evrensel Basım Yayın.
- Şolohov, M. (2018). *Durgun Don I-II-III-IV*. (Çev. Mete Ergin, Gani Yener). Yordam Edebiyat.
- Tepebaşılı, F. (2012). *Roman incelemesine giriş*. Çizgi Kitabevi.
- Türkçe Sözlük* (2011). TDK Yayınları.
- Yakimenko, L. (1954). *Tihiy Don M. Şolohova*. Sovetskiy pisatel'.